

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Christoph. Franckii S. Theol. D. & Prof. Qvondam Primar.
... in Academia Kiloniensi Pro-Cancellarii, & in Supremo
Senatu EcclesiasticoConsiliarii. Brevis Et Liqvida
Demonstratio Deitatis Christi, Ex ...**

Franck, Christoph

Kiloni[i], MDCCV

VD18 10454578

Caput II. Argumentum primum pro nostra sententia.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11595

CAPUT II.

Argumentum primum pro nostra sententia.

ex loco Rom. VIII. 32.

I.

i. *Argum. pro nostra sententia, ex Rom. VIII. 32.* PRimum argumentum nostrum ducimus ex loco Rom. VIII. 32. hinc ita colligentes: Quicumque est proprius Dei Filius, is ex substantia sive essentia Dei genitus est. Atqui Christus est proprius Dei Filius, dicente Paulo, loc. *Filius proprius est, qui ex substantia sive essentia patris sui genitus est.* Ergo Christus ex substantia sive essentia Dei genitus est. Major probatur: quia Filius proprius definitur, qui est ex substantia sive essentia Patris sui genitus; & in hoc, quod ex substantia Patris genitus est, differt à Filio suppositivo, adoptivo, talique qui vel ob affinitatem, ut gener & privignus respectu soceri & vitrici, vel ob singularem benevolentiam, vel ob regenerationem, ut fidelis respectu Dei & ministri Ecclesiæ, vel ob alias causas filius appellatur. Jam porro: Quicumque ex substantia sive essentia Dei est genitus, is naturam Divinam substantialem habet. Non enim potest Deus filium generare ex sua substantia, nisi communicando illi suam substantiam, & quidem non aliqua tantum ipsius parte, quippe partium expertem atque indivisibilem, sed totam; nec diversam numero, sed eandem; quia alioquin essent plures Dii. Atqui Chri-

Christus ex substantia sive essentia Dei est genitus ut modo probatum. Ergo Christus naturam divinam substantialem habet, ita ut sit unius cum Deo substantiæ sive essentiæ. Est sane hæc probatio, ex appellatione Filii Dei proprii ducta, a deo firma ac evidens, ut prorsus nihil dubii aut obscuri relinquat: quandoquidem non tantum certum & exploratum est omnibus, voces illas *Filius proprius*, significare Filium ex substantia Patris genitum, nec alia significatione uspiam reperiri, sive in S. literis, sive apud ullum probatum autorem; verum etiam usurpatis in significatione, qua Adversarii Filium proprium dici volunt eum, qui non sit alienus nec cujuspiam alterius, usum loquendi omnibus communem commutare ac penitus pervertere: cum hoc pacto etiam filius adoptivus alicujus, qui, utroque orbus parente, in filii jura ab aliquo adoptatus est, dici posset filius ejus proprius, quia non est alienus, nec cujuspiam alterius, eo ipso quod nemo alius in ipsum jus paternum habet; at usu loquendi filius proprius & filius adoptivus opponuntur perpetuo. (de quo in sequentibus.) Unde manifesto colligitur, cum Christus in Scriptura S. Filius Dei proprius vocatur, significari, Christum ex essentia Dei Patris genitum esse, nec posse verba illa aliter ullo modo accipi: alias enim sequeretur, eum Filium Dei proprium vocatum esse, non proprie, sed improprie & æquivoce, & tali quidem

Filium proprium dici, qui non sit alienus, nec cujuspiam alterius, usus loquendi plane contrarium est.

æquivocatione , quam nemo possit intelligere ; quia nullum ejus exemplum occurrit , vel in sacris , vel in profanis , ususque loquendi penitus ad-versatur & repugnat. At constat certe & in confesso est apud omnes , Scripturam ita locutam esse , ut intelligi posset : cui enim bono , aut quo fine alias locuta fuisset ? Igitur aut fatere , verum esse , quod nos defendimus , Christum ex essentia Dei Patris genitum esse ; aut conculcata Scripturæ autoritate dic eam protulisse falsum , cum dixit , Christum esse filium Dei proprium.

*Exceptio
Schlichtin-
gii. Negat
Christū Fi-
lium Dei
proprium
dici , quod
proprie à
Deo genito
sit , quatuor
allatis ra-
tionibus.*

II. Excipit Schlichtingius in Disp. de SS. Trinitate , &c. advers. Meifner. Artic. de Filio Dei , pag. 445: *Negamus , idcirco Christum Filium Dei proprium dici , quod proprie à Deo sit genitus , seu quod sit Filius proprie dictus* : hujusque negationis suæ , hac & seq. pag. quatuor affert rationes , quas suo ordine percensebimus atque enumerabimus. Prima est : *Proprius enim Dei Filius dicitur jure optimo propterea , quod non sit alienus , nec cujuspiam alterius.* Resp. Equidem nemo τὸ propriū ignorat , τὸ proprium sæpe idem esse , ac non esse aliquando , se alienum , nec alicui cum alio commune , quomodo v. g. proprius ager , proprius servus dicitur , qui non est alienus , nec cujusquam alterius ; aliis substantivis junctum , idem est ac at certum quoque est , vocem *proprius* , junctam non esse a-substantivo *Filius* , Filium ex substantia sive essentia alienum , nec Patris genitum significare , & hanc vocum illarum cujusquam conjunctarum unicam & perpetuam esse signifi-
fica-

ficationem, nec exemplum ex sacris vel profanis
 afferri posse in contrarium. Sic & Pater proprius,
 est Pater, qui ex substantia sua genuit Filium; &
 frater proprius est frater germanus, ex iisdem pa-
 rentibus genitus. Joh. I. 41. Adde, quod usus loquen-
 di, secundum quem Filius proprius dicitur in op-
 positione ad filium adoptivum, & quemvis alium
 improprie dictum, nullo modo patiat, Filium
 proprium aliquem dici eo nomine, quod alienus
 non sit, nec cujuscumque alterius, ut modo ostensum

*alterius;
 sed non
 junctum
 substativo
 Filium.*

III. Sequitur secunda Schlichtingii ratio:

2. Ratio.

*Num vero solius Dei Filius esse non potest Christus,
 nisi etiam ab ipso, proprie loquendo, sit genitus?
 Quid prohibet, quo minus etiam adoptivus Filius,
 proprius alicujus dicatur Filius, quatenus scilicet ne-
 mo alius in eum paternum jus habeat, quam qui
 eum sibi adoptavit in Filium? Quanto magis id in
 Christo locum habet, qui non solum adoptionis, sed
 etiam ipsius generationis jure, nullius alterius Pa-
 tris quam Dei Filius fuit? Resp. Omnino Dei Fi-
 lius proprius esse non potest Christus, nisi etiam
 ab ipso, proprie loquendo, sit genitus. Quid
 autem absurdius, quam hominis alicujus Filium
 adoptivum, simul ejusdem Filium proprium di-
 ci? Quis unquam fando talia audivit? Age, ce-
 do unius auctoris verba, qui ita locutus sit. Pro-
 prius filius opponitur alieno vel adoptivo: nam
 adoptivus filius generatione alienus est, scribit in*

Resp.

*Maxime
 absurdum
 est, homi-
 nis alicujus
 Filiū ado-
 ptivum si-
 mul ejusdē
 Filium pro-
 prium dici.*

h. l. ipse Schlichtingius, Oper. Exeget. Tom I.

p. 244. a. Nec generatio, qua Christus Dei virtute est ex virgine genitus, quia improprie dicta generatio est, Christum Dei Filium proprium facere potest: perinde ac fideles, qui a Deo improprie geniti sunt per verbum, non sunt Dei filii proprii, sed tantum adoptivi, Rom. VIII, 15. 16. Quibus dum contradistincte Christus hic Filius Dei proprius vocatur, utique à Deo proprie illum genitum esse significatur.

Ratio

IV. Tertia ratio: *Nec sane dicere Paulus debuit, ut charitatem Dei summissam erga nos exprimeret, quod Deus nostra causa non pepercerit Filio proprie dicto, sed quod non pepercerit suo filio. Nam si vel maxime iste Filius esset Filius proprie dictus, nisi esset ipse Dei Filius, nullum hinc argumentum divinæ charitatis erga nos duci potuisset.*

Resp.

Respond. Mira subtilitas, quæ suis se compungit acuminibus. Eo ipso enim, quod nullum hinc argumentum divinæ charitatis duci potuisset, si Deus alterius filio proprie dicto non pepercisset, satis intelligitur, Deum suo Filio proprie dicto non pepercisse. Nempe sicut Joh. V, 18. Judæi ajunt, Christum dixisse Deum πατέρα ἰδίων, patrem suum proprium: ita hinc Apostolus, ad Christum respiciens docet, Deum τῷ ἰδίῳ υἱῷ ἐκείνῳ φείσασθαι, proprio suo Filio non pepercisse. Ad verba citata Joh. V. 18. scribit Wolzogenius in Comment. Oper. Tom. I. pag. 777: *In græco est, πατέρα ἰδίων, patrem proprium: Cui voci proprius, peculiaris vis inest,*

inest, ut & Rom. VIII. 32. Intellexerunt enim, Christum non vulgari modo Deum patrem suum vocare, ut & omnes Judei vocabant, (Job. 8, 41.) sed singulari quadam ratione, aliisque hominibus non communi.

V. Quarta & ultima ratio: Denique, ut infra 4. & ult. videbimus, talem hic proprium Dei Filium intelligit Paulus, cui Deus non parcere, seu quem tradere pro nobis in mortem potuit; in eo enim tota ratio divine istius charitatis consistit; qualis profecto non est Filius ex Dei essentia ab æterno genitus, idem numero cum Patre Deus. Resp. Filius ex Dei essentia ab æterno genitus pro nobis in mortem est traditus, non secundum naturam suam divinam, secundum quam ex Dei essentia ab æterno genitus est; sed secundum naturam suam humanam, secundum quam ex Virginis Mariæ essentia in tempore genitus est. De quo mox plura dicemus, secuturi Schlichtingium eum ad locum, ad quem hîc nos remittit.

Ratio.

Resp.

Filius Dei pro nobis in mortem traditus est, non secundum divinam, sed secundum humanam suam naturam.

VI. Concludit Schlichtingius suam disputationem his verbis: Itaque ut paucis concludamus, vox proprii in verbis Pauli non opponitur per similitudinem dicto, sed tantum communi vel alieno, quo sensu & in quotidiano sermone creberrime, & in S. L. non infrequenter usurpari solet: illo autem fere tantum in Philosophorum, non vero in Piscatorum scholis. Resp. Vox proprii in verbis Pauli opponitur adoptivo, & determinans filium, qualis

qualis sit, vi sua significat ex essentia Patris genitum, & proprie dictum. Aliis quidem substantivis juncta, creberrime opponitur tantum communi vel alieno: At hanc vocis *proprii* significationem esse, quando voci *Filius* apponitur, inauditum & omni loquendi consuetudini contrarium est, quæ nos docet, Filium proprium semper & ubique dici in oppositione ad quemvis Filium improprie dictum, & significare Filium ex substantia sive essentia Patris genitum. Concedit hoc ipse Schlichtingius in aliis, negat tantum & excipit, in Deo, in Comment. ad h. l. Oper. Exeget: Tom. I. pag. 245. a scribens: *Neque dixeris, Filium proprium nunquam appellari nisi proprie dictum, id est, ex essentia Patris genitum: sed nitum. Hoc enim locum habet in iis quæ proprie negat id in loquendo generant, id est genus suum propagant, Deo, quia non in Deo. Nam generis propagatio proprie dicta illorum est, quæ cum ipsa pereant, in suo genere se conservant, non Dei, qui non solum extra omnem finem, sed etiam extra omne principium est: proinde necessario semper unus est. At enim ubi datur, cunque datur filius proprius, ibi necessario locum habet generatio proprie dicta; & nemo per ex appellatione Filii filium proprium intelligit alium, quam qui ex Dei proprii substantia Patris, & sic proprie genitus est, necessario sequi, in Deo universali loquendi consuetudine id postulante, cui dari generationem nullum exemplum est contrarium. Qui ergo, proprie dictam quando Christus à Paulo Filius Dei proprius vocatur,*

catur, aliam plane diversam & æquivocam appellationis illius significationem comminiscuntur, aliisque obtrudere satagunt, quam nullo exemplo vel ex S. Literis, vel aliunde probare possunt, imo cui usus loquendi perpetuus refragatur & contradicit; illi sermonem, sermonisque usum corrumpunt, & Scripturam ita loqui faciunt, ut a nemine queat intelligi. Quod utique maximo argumento nobis esse debet, in illa locutione Pauli, voces, *Filius proprius*, in propria & consueta sua significatione esse relinquenda, nec ullo modo aliter accipi posse. Unde jam simul evidente atque invicta consequentia efficitur, in Deo locum habere generationem proprie dictam, & quæcunque rationes illi opponantur, etsi speciem habeant veri, re ipsa tamen inanes esse, sique respondendum ad eas sit, ipsos etiam adversarios obligatos esse, ut dispiciant, quo pacto nodi isti feliciter expediantur.

VII. Quamvis igitur rationes omnes, quibus generationem proprie dictam in Deo impugnant Adversarii, citra causæ nostræ præjudicium, sine responsione dimittere possemus; non pigramur tamen, ad minuendas difficultates in re abstrusa, humanæque rationi non satis penetrabili, nostram quoque conferre operam, & expensis Socini argumentis, quæ Schlichtingius in Disp. de SS. Trinitate, &c. Artic. de Filio Dei, pag. 394. seqq. defendere conatus est, amoliri absurdam, quibus invidiam faciant veritati.

*Solvuntur
argumenta
Socini, à
Schlichtin-
gio defensa,
quibus ge-
neratio pro-
prie dicta in
Deo impu-
gnatur.*

I. Socini ar-
gumentum.

VIII. Primum Socini argumentum a Schlichtingio his verbis repetitum legimus loc. cit: *Primum sumptum est ab unitate & summa Dei perfectione, qua periret, si Deus ex essentia sua, seu essentia sibi similem generaret. Si Deus, inquit Socinus, sibi omnino similem generat, non est ipse natura sua & necessario singularissimus, & sic neque summe perfectus: cum summe perfectus esse nequeat, nisi unus tantum. Quid, addit Schlichtingius, hac ratione esse potest evidentius?*

Resp.
Instantia
Schlichtin-
gii.

Resp.

Resp. negando consequentiam: cujus negationis ratio statim patebit ex sequentibus. Instat Schlichtingius pag. 398: *Qui argumenti Socini sequelam non videt, & evidentiozem ejus rationem postulat, is solem meridie lucere negat, & lumen in ipsis solis radiis constitutus requirit. Evenit hic Schlichtingio, quod illi, qui spississimæ noctis tenebris circumfusus, solem tamen gestare manibus per quietem sibi videtur. Nonne, inquit, ubi sunt duæ sibi omnino similes nature, illic unica & singularissima esse non potest natura? non negabis, opinor. Quis hoc negaret? At vero ubi sunt duo, quorum unus alterum ex sua essentia, seu essentia sibi ac natura omnino similem generavit, illic duas sibi omnino similes essentias seu naturas esse oportet.*

Non est u-
niversaliter
verum, ubi
sunt duo,
quorum u-
nus alterum

Num hoc priori illo minus est evidens! Sane non est, nisi fascino quodam erroris dementati sensus sint. Sanum rationis S. Literarum luce collustratæ judicium est, nec evidens, nec verum hoc esse universaliter. Schlichtingius vero perverse colligit, hoc

hoc

hoc fascinatus præjudicio, quod nulla detur generatio proprie dicta, nisi in rebus materialibus & corporeis: cum potius ex eo, quod Christus in S. literis expresse vocatur Filius Dei proprius, & vero Filius proprius ex usu loquendi non alium, quam ex substantia Patris genitum filium significet, nec aliam prorsus æquivocam, nullique intellectam atque ab usu loquendi prorsus abhorrentem, & cum eo pugnantem istarum vocum significationem confingere fas sit, concludere debuisset, etiam in Deo generationem proprie dictam locum habere, sed Deo dignam, ejusque naturæ infinite perfectæ, omnemque imperfectiorem excludenti, convenientem, veluti quæ fiat citra essentiæ multiplicationem & divisionem: quarum illa unitati, hæc simplicitati Dei repugnat. Unde porro sequitur, etsi Deus Filium ex sua essentia, & essentia sibi ac natura omnino similem generavit, tamen unam tantum essentiam seu naturam esse oportere, quia alias plures essent Dii.

ex sua essentiã generavit, illic duas sibi omnino similes essentias seu naturas esse oportere.

IX. Sed probatum it Schlichtingius, quod modo dixerat, cum variis rationibus. Prima est: *Si enim sunt duo, quo pacto unica numero eorum potest esse essentia? num quispiam sine sua essentia & esse & numerari potest? Et contra, si unica est numero essentia, quo pacto erunt duo?* Resp. Personæ divinæ, Pater & Filius, constituuntur ex essentia, quæ illis communis & una numero est; & substantiis seu personalitatibus, quæ singulis propriæ,

Refelluntur rationes, quibus contrarium probare studet Schlichtingius. 1. Ratio. Resp. Pater & Filius, etsi u-

nam numero habent essentiam, tamen duo sunt propter diversas, quas habet, personalitates, secundum quas numerantur, & non secundum essentiam.

& a se invicem realiter diversæ sunt. Non enim est persona sine personalitate. Quandoquidē autē realiter distinctæ sunt personalitates Patris & Filii, etiam personas realiter distinctas constituunt: & sic fit, ut duo sint Pater & Filius, etsi unam numero essentiam habeant, cum alia personalitate in Patre, & cum alia personalitate in Filio conjunctam. E- quidem Pater & Filius, uti non sunt, ita nec numerantur sine sua essentia, id est, separati, divisi à sua essentia: attamen non numerantur secundum suam essentiam, quæ una & eadem numero est in Patre & Filio, atque adeo numerari non potest; sed secundum suas personalitates, quarum alia est in Patre, alia in Filio. hæ enim numerari possunt; & facere quoque, ut & ipsæ personæ Patris & Filii numerentur, quæ per eas, tanquam formale suum, constituuntur

2 Ratio. X. Sequitur altera ratio: *Si alter alterum generat, & alter ab altero generatur, nū vel ille sine sua essentia generat, vel hic sine sua essentia generatur? Quod si is qui generat, per essentiam generat, & qui generatur, ratione essentia generatur; non magis generantis*

Resp. & generati una potest esse numero essentia, quam ali- que se ipsū generare, & a se ipso generari posse. Resp. In generatione divina consideranda sunt, commu- nicatio essentia, & productio personalitatis. Nam Filius, ut supra dictum, ex essentia & personalita- te constituitur. Essentia Filii non producitur in generatione, sed eadem numero essentia, quæ in Patre

Patre existit, Filio communicatur: nam si Filius ^{in Patre} essentiam haberet numero diversam à Patris ^{existit, Fi-} essentia, Pater & Filius essent duo Dii. ^{lio commu-} Personalitas vero Filii producitur: nam non eadem nu- ^{nicatur: at} mero personalitas, quæ in Patre existit, ^{personalitas} communicatur Filio, sed alia, ab illa realiter distincta ^{Filii produ-} producitur; alias Pater & Filius essent una per- ^{citur, nec} sona. Eo ipso autem, quod Pater suammet ip- ^{eadem nu-} sius essentiam, eandem numero Filio communi- ^{mero per-} cat, Filium generare per essentiam dicitur. Un- ^{sonalitas,} de jam patet, generantis hoc modo per essentiam, ^{que in Pa-} & generati, unam esse numero essentiam; cum ^{tre existit,} interim generans ipse & generatus realiter di- ^{communi-} stinguantur, per distinctas realiter personalitates, ^{catur Filio.} quæ, una cum essentia eadem numero, eorum constitutionem ac rationem formalem ingrediuntur.

XI. Tertia ratio: Si alter alterum non tantum ^{3. Ratio.} generet, sed etiã ex sua essentia generet, nũ generantis ex sua essentia, & ex ea essentia generati unica numero erit essentia? Quid enim aliud ex essentia sua generans generabit, quam essentiam essentia sua plane similem? Si enim quidpiam aliud, non generabit ex essentia. At si una essentia erit generans, altera erit ab eo genita, quo pacto erit una numero, non duæ essentia? ^{Resp.} Deus non alia ratione dicitur generare ex sua essentia, quam quod ^{Deus dici-} suam essentiam Filio communicet, ita ut ex ea ^{tur genera-} dem numero Dei substantia sive essentia etiam ^{re ex sua es-} ^{sentia, in-} ^{quantum} ^{suam essen-} ^{tiam nu-} ^{mero ean-} ^{dem com-} Fili

*municat Fi-
lio.*

*Deus non
generat es-
sentiam sua
similem, sed
generat
personam
constantem
eadem nu-
mero essen-
tia, & per-
sonalitate
diversa.*

*4. & ult.
Ratio.*

Resp.

Filii persona constituatur. Quamobrem gene-
rantis ex sua essentia, & ex ea generati, unicam
numero oportet esse essentiam. Nec generat
Deus essentiam suæ similem; hoc enim fieri non
potest, alias duæ essent divinæ essentiæ, & sic
plures Dii: sed generat personam constantem
eadem numero essentia, & personalitate realiter
distincta à sua, generantis, personalitate, quæ adeo
personam realiter distinctam à Patris persona con-
stituit.

XII. Quarta & ultima ratio est: *Si deni-
que generans sibi similem essentia generat, duæ
erunt essentia. Nam una numero essentia si-
bi ipsi similis esse non potest. Omne enim si-
militate alteri est simile.* Resp. Nego hanc conse-
quentiam: Si Deus generans sibi similem essen-
tia generat, duæ erunt essentia. Nam probe di-
stinguenda sunt hæc duo: Deum generantem ge-
nerare sibi similem essentia, & Deum generantem
generare habentem suæ similem essentiam. Pri-
us affirmamus: posterius negamus. Et adver-
sus hoc posterius valet ratio à Schlichtingio ad-
jecta: *Una numero essentia sibi ipsi similis esse non
potest. Omne enim simile alteri est simile.* Igitur
non essentia personæ divinæ generantis est similis
essentiæ personæ divinæ generatæ; sed persona
divina generans personæ divinæ generatæ similis
est in essentia. Personæ divinæ, generans & ge-
neratæ

nerata sunt fundamentum & terminus relationis similitudinis: essentia divina est ratio fundandi. Et quia personæ habentes essentiam divinam sunt distinctæ realiter, ideo similes dicuntur in essentia, etsi ratio fundandi sit eadem per identitatem in illis.

XIII. Sed pertendit Schlichtingius, unam numero plurium personarum essentiam nullo modo cum generatione unius personæ ab altera conciliari posse; farraginem contradictionum vocans hanc doctrinam, & denuo acriter adversus eam insurgens, Disp. cit. de SS. Trinitate &c. p. 400. & seq. Sic enim eo nomine invehitur ibi in Meisnerum nostrum, notari cupientem, quod Pater filium generet communicando essentiam, non numero diversam, ut fit in generatione phytica, sed eandem: *Cumulat contradictionem Meisnerus, ut contradictionem effugiat. Non sufficit ipsis dicere, unam esse numero plurium personarum essentiam: sed insuper etiam istarum personarum alteram ab altera esse genitam asserunt, seu unam alteri communicare essentiam; non numero diversam, sed numero eandem, ut hæc ipsorum doctrina farrago quædam contradictionum sit. Ne cogantur fateri, si Deus generat Filium, essentiam Dei non fore unicam & singularissimam; ajunt, Patrem eandem numero essentiam communicare Filio, nihil pensi habentes, se dum unam con-*

Schlichtingius pertendens, unam numero plurium personarum essentiam nullo modo cum generatione unius personæ ab altera conciliari posse, repellitur.

tradi-

traditionem vitare volunt, in alteram incurrere. Multiplicationi divinæ essentiae occurrunt: sed Patrem, sed Filium, sed generationem hac ratione penitus tollunt. Quid ita Schlichtingi? Nam, inquit, vel essentiam Filii generat Pater, vel tantum

personam. Nos affirmamus posterius. Si tantum personam, ait, cur dicitur ex essentia generare, essentiam communicare? Num ergo quidpiam aliud ex essentia generat Pater, quam essentiam? & essentiam communicando non communicat essentiam? Resp. Tantum personam generans, dicitur ex essentia generare, essentiam communicare; quia personæ essentiam, quam ipse habet, eandem numero communicat, ita ut persona generata quoque ex illa ipsa essentia, conjuncta cum alia & realiter distincta personalitate, constituitur. Non autem essentiæ personæ generatæ Pater communicat essentiam: adeoque nec dici potest ex essentia generare essentiam. Pergit Schlichtingius: Adde, quod persona, sive Patris sive Filii, ipse sit essentia. Nemo enim extra suam essentiam quidquam est. Itaque persona sive Patris sive Filii, vel nihil est, vel ipsa Patris & Filii essentia est. Resp. Persona sive Patris, sive Filii non est ipsius essentia, sed est aliquid, constans ex ipsius essentia & personalitate. Ad recte intelligendum illud, Nemo extra suam essentiam quidquam est, observari debet, vocem essentiae, in personis & suppositis, sumi dupliciter, uti in Exercitationibus

bus

bus meis Anti-Limborchianis, Exerc. II. cap. VII. num, X. à me notatum est. Prima essentia sumitur, contradistincte ad personalitatem vel substantiam, qua essentia seu natura substantialis ultimo terminatur. Deinde sumitur essentia, pro ut complectitur utrumque, quod in persona vel supposito includitur, nempe tum essentiam sive naturam substantialem, tum personalitatem vel substantiam, à qua natura illa ultimum substantiale complementum accipit; & significat aliquid constans natura substantiali & personalitate vel substantia, totamque rationem formalem & primum conceptum personæ vel suppositi designat. Priore modo accepta essentia, discriminis causa dici potest *essentia partis*; posteriore autem modo accepta, *essentia totius*; κατ' ἀναλογίαν distinctionis illius, qua forma à Metaphysicis distinguitur in *formam partis*, qualis respectu hominis est anima rationalis; & *formam totius*, qualis respectu ejusdem est humanitas. Jam quando dicitur: *Nemo extra suam essentiam quidquam est*, loquendo de essentia totius, concedo; loquendo autem de essentia partis, nego. Vide hanc distinctionem uberius à me explanatam loco citato.

XIV. Fuit primum Socini argumentum, generationi proprie dictæ in Deo oppositum. Sequitur alterum, quod Schlichtingius, in Disp. de SS. Trinitate, &c. Artic. de Filio Dei, p. 403. re-

D

cen-

Vox Essentia, dupliciter accipitur, pro essentia partis, & pro essentia totius.

Alterum Socini argumentum contra generationem

*nem in Deo
proprie di-
ctam.*

cenſet his verbis : *Secundum Socini argumentum à Dei eternitate, & perpetuitate ſumptum eſt. Quid, inquit Socinus, cum incommutabili eternitate ac perpetuitate excellentiſſimi alicujus individui, cujuſmodi Deus eſt, magis pugnare poteſt, quam ſibi ſimilem gignere; cum ſui ſimilis generationem propterea in natura inveniri conſtet, ut genitum in generantis locum quodammodo ſuccedat, id eſt, hoc intereunte, illud remaneat, & ſic ſubinde perpetuo fiat, quo rerum genera conſerventur ?* Reſp.

*Non omnem
generatio-
nem pro ſine
habere ſuc-
ceſſionem
geniti in lo-
cum gene-
rantis, pa-
ret exemplo
primorum
hominum.*

Non pugnat cum æternitate & perpetuitate Dei, ſibi ſimile gignere. Ratio à Socino adjecta, nulla eſt. Nam non omni generationi hunc eſſe propoſitum ſinem, ut genitum in generantis locum quodammodo ſuccedat, id eſt, hoc intereunte illud remaneat, hinc evidenter perſpicitur, quod homines, ſi non peccaſſent, non morituri, & tamen generaturi fuiſſent. Non morituros fuiſſe homines, ſi non peccaſſent, docet nos Paulus, cum per peccatum mortem in mundum introiſſe teſtatur, Rom. V. 12: Cui conſequens eſt, mortem in mundum non fuiſſe introituram, ſi non fuiſſet peccatum. Nec diffitetur Schlichtingius, in Commentario ad h. l. Oper. Exeget. Tom. I. p. 202. b. ſcribens: *Deus hominem creavit natura quidem mortalem; (cibus enim & multis externis vite adminiculis indigebat, ne alia nunc commemorem) ſed Dei beneficio, ſi contra vetitum non feciſſet, haud unquam moriturum.* Aderat enim

&

& arbor vite, cuius fructu mortalis naturæ vires semper refici ac reparari possent, & peculiaris Dei cura ac providentia, quæ mortem exterius advenientem ab homine semper averteret; sed postquam Dei præceptum transgressus est, tunc & arbor vite ei adempta fuit, ipseque ex paradiso pulsus, & Deus ipsum mortalis naturæ sorti ac conditioni reliquit: Unde mortem consequi necessarium fuit. Generaturos tamen fuisse homines, si non peccassent, patet ex Gen. I. 28. ubi legimus, Deum statim, postquam hominem creasset ad Imaginem suam, masculinum ac fœminam, & antequam illis mandatum de non comedendo ex fructu arboris scientiæ boni & mali dedisset, benedixisse eis, & dixisse: Crescite, & multiplicate vos, & implete terram. Ex quo loco etiam Socinus initio suarum Prælectionum colligit, primum hominem etiam ante peccatum liberis procreandis ab ipso conditore Deo destinatum fuisse.

XV. Quæ ergo temeritas est, quod Schlichtingius, in Disp. de S. S. Trinitate, &c. p. 405. adversus Meisnerum scribere non veretur: *Si generare ex essentia seu essentiam sibi similem, naturalibus tantum rebus competit, profecto ad supernaturalia seu divina trahi non debet: si vero cum divinis ac supernaturalibus id commune est, etiam ea, quæ necessario cum generatione ex essentia coherent, illis sunt applicanda. Id*

autem vel in primis est generationis ex essentia unicus finis, & quo sublato, illa ut usum, ita, nec locum habet, qui est generis pereuntibus individuis conservatio, seu eternitatis quedam imago & imitatio. Quocirca non nos naturalia principia divinis ac supernaturalibus applicamus, sed vos ipsi: qui deinde, cum iisdem principiis urgemini, in contradictionibus effugia queritis, & quod semel applicuistis, iterum applicari posse negatis, quodque una adstruitis, mox destruitis altera, seu rem aliquam & esse & non esse simul affirmatis. Rursus postea, p. 408. Quid, inquit, generationem ex essentia & affirmas simul & negas? Affirmas, cum Deum ex essentia genuisse Filium contendis: negas, cum Deum eternum esse, & generis propagatione non indigere agnoscis? Generationem ex essentia ponis, & finem illius proprium & necessarium tollis? Et mox pag. 410: Video vos, ubi visum est & expedit, nunc à creaturis ad Deum argumentando procedere, nunc mutata sententia omnem creaturarum cum Deo similitudinem procul ablegare. Cum demonstranda vobis est generatio divina ex essentia, tum pulchre procedit argumentum ab animantibus ex essentia generantibus ductum. Cum vero nos ex eadem generatione ostendimus, plura fore divina individua, eandem numero essentiam non posse esse generantis & geniti, Patris & Filii, generationem ex essentia eternitati repugnare; quippe quæ conservandi tantum

tum generis causa detur in natura: tum vobis nefas & religio est à generatione creaturarum argumenta sumere, tum vobis omnia sunt frivola, ἐπίδητα, & absurda; licet revera non à creaturis, qua creaturae sunt, sed ex ipsa generationis ex essentia natura & ratione sint petita, ita ut qui ea tollat, banc sine contradictione retinere nequeat.

En hîc præclarum specimen, quam præceps & confidens fit Schlichtingius in impingendis nostræ doctrinæ contradictionibus; & quam lubricis fundamentis, tanquam indubitatis rectæ rationis principiis, nitatur in iisdem demonstrandis! Contradictio est Schlichtingio, generare ex essentia, & non generare ad conservationem generis, pereuntibus individuis. Ergo contradictionem implicat primorum hominum, peccato non corruptorum, generatio, quam Deus ipse instituit. Illi enim, si non peccassent, generassent ex essentia sua; & tamen non generassent ad conservationem generis, pereuntibus individuis: quia non peccantes, non fuissent mortui. Quonam vero principio usus, demonstrat Schlichtingius, vere esse illam contradictionem, quam dixerat? hoc videlicet, omnem generationem ex essentia fieri propter conservationem generis, pereuntibus individuis. Atqui hoc principium jam eversum vidimus manifesta instantia generationis primorum hominum, à Deo institutæ in statu integritatis. Et tamen Schlichtingius de hoc princi-

Summa & Schlichtingii temeritas, tum in fingendis contradictionibus, tum in constituendis principiis rationis absolute universalibus, manifesto exemplo ostenditur.

pio, quod ne quidem in creaturis verum est universaliter, scribere ausus est, illud revera non à creaturis, qua creaturæ sunt, sed ex ipsa generationis ex essentia natura & ratione esse petitum. Vide quæ principia sibi fabricent isti homines, ut eorum præsidio non contradictionem unam, sed contractionum farraginem exsculpant ex Adversariorum suorum doctrina. Quod quidem ita agentibus facile est. Etenim principiis, tantum ex inductione rerum creaturarum enatis, ut principiis simpliciter universalibus, & ex ipsa rei, Deo & creaturis communis, natura sive essentia in se atque in genere spectata, petitis utuntur, Deoque applicant: & si vident, ea nulla instantia ex rebus creatis infringi posse, impotentius se effertur, & quicquid contra afferatur ex S. literis, minus pensi habentes infinitam atque incomprehensibilem Dei naturam, superbe insolenterque eludunt.

*lis que in
Scriptura
clare re-
velata sunt,
et si in ex-
plicabili-
bus obstru-
ta sint dif-
ficultatibus,
nihilomi-
nus firmiter
inbarendi.*

*Argumen-
tum Soci-
nianorum,
quo negant
in scriptura*

XVI. Nos vero illis, quæ in Scripturis clare sunt revelata, et si inexplicabilibus obstructa videamus difficultatibus, firmiter & confidenter in hæremus, cogitantes, Deum, qui est essentiæ & perfectionis infinitæ, infinito intervallo creaturas omnes post se relinquere, & inhabitare lucem inaccessibleam. Quamobrem si Socinianus aliquis Filii Dei generationem proprie dictam, & ex substantia Dei factam impugnet hoc argumento: Quicquid contradictionem implicat, id Deus non reve-

reve-

revelavit : Atqui Deum generare proprie & ex sua substantia , implicat contradictionem : Ergo Deum generare proprie & ex sua substantia , Deus non revelavit ; nos argumentum hoc invertentes , potiori jure argumentamur hunc in modum : Quicquid Deus revelavit , id non implicat contradictionem . Atqui Deum generare proprie & ex sua substantia , Deus revelavit . Ergo Deum generare proprie & ex sua substantia , non implicat contradictionem . Major est in confesso . Minor jam late probata est , ex appellatione *Filii Dei proprii* , Christo tributa Rom. VIII. 32 : quem ullo alio modo sic dictum intelligi , quam quod à Deo proprie & ex ejus substantia sive essentia genitus sit , usus loquendi perpetuus , omnesque bonæ interpretationis regulæ vetant , ut ostendimus . Dogma autem ex Scriptura probatum , non debet infringi per principium philosophicum ; sed potius ex illius veritate , per Scripturam probata , hoc limitandum & explicandum est , ne Deus in Scripturis cogatur cedere Philosopho in acroateriis , uti in simili materia docte non minus , quam pie loquitur noster Keslerus , in Exam. Part. spec. Metaph. Photin. sect. II. princip. XIX. pag. 256 .

XVII Audiamus ipsum Shlichtingium , in Disp. de SS. Trinitate , &c. adversus Meisner. artic. de Trinitate , pag. 65 . Iterum , inquit , moneamus , Socinum hanc rationem (quod Trinitatis dogma cum sensu communi pugnet) non ita pro-

posu-

revelatum
esse, Deum
generare
proprie ex
sua sub-
stantia, in-
vertitur.

posuisse, ut illi soli nixus fidat; sed eo adjuncto, quod istud dogma etiam sacris literis adversetur: eo ipso ostendens, se dogma hoc, quicquid tandem rationi adversari videretur, si sacrarum literarum autoritate niteretur, pro vero agniturum esse. Et postea, pag. 80: Num vero nos in negando Trinitatis dogmate rem tantam humano committimus ingenio? nonne Scripturae testimonium à vobis petimus? hoc conficti, protinus cedemus. Sane optandum esset Schlichtingium, aliosque istarum partium stare hoc promisso. Verum eos parum sincere hic agere, nec ante permittere ut ad verbi divini auctoritatem provocemus, quam argumenta sua, ex ratione petita, dissoluta sint, propriis ipsorummet verbis docui in Exercitationibus meis Anti-Limborch. Exerc. I. Cap. II. num. VIII.

XVIII. Alia adhuc ratione alioque argumento ex æternitate Dei ducto, generationem ex essentia in Deo vellicat & laceffit Schlichtingius, in Disp. de SS. Trinitate, &c. p. 407. scribens: *Tanto magis verum erit, æternum à parte ante non generare sibi essentia simile. Quomodo enim ejusdem essentia esse potest id, quod non semper fuit, cum eo quod semper fuit? At generari aliquid, & semper fuisse, implicat contradictionem. Omnis enim generatio progreditur à non ente ad ens, quod qui negat, generationem esse generationem negare simul debebat.* Et p. 414. cum Meisnerus Divinam generationem dixisset æternam & arcanam

nam productionem , qua Pater æternus Filium
coæternum ineffabili modo producit , &c. inter
alia hæc reponit : *Pater æternus, Filium coæter-*
num? At si Filius est, Patri coæternus esse non
potest. Si enim Filius est, productus est : at qui
productus est, non semper fuit, cum omnis produ-
ctio sit à non ente ad ens : qui vero non semper
fuit, ei qui semper fuit, coæternus esse non potest.

Resp. Falsum est, in quo hæc fundantur , prin-
cipium , omnem generationem , & generaliter
omnem productionem progredi à non ente ad
ens : neque id conceditur à plurimis acutissimis-
que Philosophis , docentibus creaturam aliquam
potuisse esse ab æterno , si Deo eam producere
placuisset. Quod inde probatur, quia nullam impli-
cat contradictionē. Nulla enim hîc est repugnantia,
vel à parte creatoris, vel à parte creaturæ, vel a parte
ipsius creationis. Non 1. à parte creatoris : quan-
doquidem etiam causæ creatæ aliquando produ-
cunt effectus , qui simul cum ipsis existant , ut sol
lucem in se , & lumen in aliis. Quanto magis
ergo Deus potuisset producere creaturam , quæ
simul cum ipso existeret ? Nec 2. repugnantia est
à parte creaturæ. Nam ad esse creaturæ nihil
ulterius requiritur , quam ut non possit existere,
nisi ab aliqua causa producat , adeoque absolu-
te possit non existere. Eadem vero fuisset ratio
creaturæ ab æterno existentis. Denique nec 3.
repugnantia est à parte creationis ipsius : quia

E

creatio

Non est ve-
rum abso-
lute, omnē
generatio-
nem, & ge-
neraliter
omnē pro-
ductionem
progredi à
non - ente
ad ens.

Potuisse
Deus, si vo-
luisse, cre-
aturam a-
liquā pro-
ducere ab
æterno.

creatio non fit successive, sed simul tota atque indivisibiliter, estque adeo actio momentanea, & dicitur productio rei ex nihilo, non quasi nihilum sive non esse vel momento præcedere debeat *τὸ* esse sive existentiam rei, sed quod res producat ex nullo præexistente subjecto. Si vero Deus potuisset creaturam producere ab æterno: quis dubitet eum quoque generare potuisse Filium sibi coæternum, existentem nec ante, nec post sui generationem, sed simul cum sui generatione & per illam; quia & Filius & generatio ejus fuerunt ab æterno, adeoque neutrum, tanquam æternum quidquam præcedere potest. quemadmodum si Deus creaturam produxisset ab æterno, ea non exstitisset vel ante, vel post sui creationem, sed simul cum sui creatione, & per illam: quia tam creatura, quam creatio fuissent ab æterno. Nempe ad rationem productionis in genere sufficit, ut aliquid esse suum habeat ab alio; non autem requiritur, ut illud aliquando non habuerit. Sive aliquando non habuerit esse suum, sive semper habuerit, modo ab alio acceptum habeat, hoc ipso productum esse intelligitur. Scholastici dicunt, de ratione productionis esse, accipere esse suum ab alio, sive quid esse suum ab alio accipiat cum novitate essendi, sive accipiat sine novitate essendi.

*Ad rationē
productionis in ge-
nere suffi-
cit, ut ali-
quid esse
suum habe-
at ab alio,
nec requi-
ritur ut a-
liquando
illud non
habuerit.*

XIX. Non præteribimus, quod Schlichtingius eadem pag. 414. in descriptione Meisneriana divinæ generationis ulterius desiderat, vexans modum loquendi, quod Pater Filium producat, cum verbis §. nostra præced. citatis hæc immediate præmittit: *Producit? igitur nondum produxit. Nondum igitur nec Pater est, nec Filius; imo nec unquam aut Pater erit aut Filius.* Et pag. 420, cum Meisnerus dixisset, *Pater Filium genuit non primum in tempore, sed genuit ab æterno, & gignet in æternum,* regerit Schlichtingius, hoc implicare contradictionem: *genitum esse, & tamen adhuc gigni, in æternumque generandum esse,* idque porro ostensurus, *Quis queso,* ait cit. p. 420. & seq., *est iste Filius, qui & genitus est, & tamen genitus non est? cujus generatio & ab æterno perfecta est, & in æternum non perficietur? At si genitus est, quomodo adhuc generatur? Si adhuc generatur, quomodo jam est genitus, nisi forte in perpetuo sit generationis fluxu, seu per continuam partium successionem existat.* Ad hæc parata est responsio, Deum dici semper generare Filium, non quod generatio Filii nondum sit perfecta; sed quod illa perfecta & tota simul existens ab æterno, in æternum perseveret seu permaneat: quem admodum divina rei creatæ conservatio vocari solet continua creatio, non quasi creatio non sit actio instantanea & in primo instanti perfecta, sed quod duret quamdiu res creata durare debet, sit-

*Quo sensu
intelligen-
dum quod
dicitur,
Deum sem-
per genera-
re Filium?*

que adeo creatio rei & ejusdem conservatio una indivisibilis actio; & quemadmodum, quamdiu in aere videmus lumen, non interrupte è solis luce existens, dicimus solem non desinere illuminare aerem; non quod illuminatio aeris in primo instanti non sit perfecta; (nam lumen in instanti diffunditur, quia contrarium non habens, non poscit moram ad sui productionem) nec quasi in singulis instantibus novum lumen in una eademque aeris particula, vel nova actio illuminandi producat; (nulla enim est necessitas ita multiplicandi actiones) sed quod illuminatio, tota simul existens, tamdiu duret: nam lumen continua opus habet conservatione; unde, cum primum corpus, quod illuminat, disjungitur, statim lumen, quod erat in aere, evanescit, ita ut amplius non sit. Conf. Exerc. nostram Anti-Limborch II. cap. V. num. IX. Cæterum quod ad modum loquendi attinet, recte etiam dici potest, Patrem non semper generare Filium; non quod actio generandi in se desinat, sed quod generato Filio desinat denominatio generationis; sicuti v. g. non obstante eo, quod creatio rei, & ejusdem conservatio, sit una & indivisibilis actio, docentibus Philosophis; tamen cum res per creationem producta est, non amplius dicitur creari, sed conservari; non quod actio, per quam res est creata, in se desinat esse, sed quod desinat denominari creatio. *Etiam in creatione aeterna posset*

*Recte etiam,
quod ad
modum lo-
quendi at-
tinet, dici
potest, Deū
non semper
generare
Filium.*

set ratione distingui creatio à conservatione. Ut enim illa creatio dicitur esse absolute in ipsa eternitate, ut simplex participatio esse creati, habet rationem creationis, ut vero in illa concipimus quandam successionem imaginariam, sic pro quolibet instante signato talis successionis habet rationem conservationis. Quod vere eodem modo apprehendimus in aeterna Verbi generatione. Ut enim est in sua eternitate, est vera productio & generatio, ut vero intelligitur coexistens instantibus nostri temporis aut imaginariis, est (ut ita dicam) permanentia quaedam in eadem generatione: nomen enim conservationis, quod imperfectionem denotat, illi tribuendum non est. Vid. D. Tho. q. 3. de Potent. art. 14. ad 10. scribit Suarez Metaph. Disp. XX, sect. VI. num. XX.

XX. Pergit Schlichtingius adversus priorem loquendi modum disputare, p. 421: Soletis hinc similitudine solis & lucis, quae soli inest, uti, vel potius abuti. Dicitis enim, ex solis substantia lucem perpetuo fundi vel gigni, qui si ab aeterno exstitisset, & in aeternum duraret, etiam ab aeterno lucem ex se genuisset, & in aeternum gigneret. At non videtis, similitudinem hanc prorsus esse dissimilem. Nec enim lux diversam à sole hypostasim habet, seu peculiare quoddam subjectum constituit, cum lux set substantiae solis naturale adjunctum, illique perpetuo infixum, ita ut sine eo solis substantia nunquam esse potuerit: unde nec proprie ex solis

Substantia gigni, imo nec fluere aut emanare dici potest: sed tantum cum ea perpetuo durare ac duratura esse. At Filius vobis diversam à Patre personam constituit, proprieque à Patre genitus esse dicitur. Adde, quod si sol ex se lucem vere gigneret seu funderet, lux ista foret ens in fieri, ut Scholastici loquuntur, seu in perpetua partium successione consisteret, qualem si Filii personam esse dicitis, eo ipso Deum esse negatis. At patet ex dictis §. præced., similitudinem solis, ac lucis quæ soli in se, & lumine, itemque solis ac luminis, quod à sole productum aeri inest, non esse dissimilem, si scopum spectes, ad quem ea à nobis refertur. Nihil enim aliud ista similitudine ostendere volumus, quam usitato modo loquendi actionem jam peractam ac perfectam nihilominus dici adhuc fieri, & rem per actionem productam ac perfectam dici adhuc produci, ob actionum istarum durationem ac permanentiam. Nonne ita usitate loquimur, quando luce solis jam producta, dicimus solem adhuc ex se fundere lucem suam, & quando illuminato jam aere, dicimus solem adhuc eum illuminare, quia fusio lucis & illuminatio aeris perseverant. Atque hoc ipsum ad generationem Filii Dei applicamus, indeque docemus, recte quoque, generatione Filii Dei jam perfecta, dici posse Filium Dei adhuc generari, quia generatio Filii Dei durat perfecta, nec evanescit ac perit. Nonne in hoc tertio generatio, qua Deus generat Filium, & actio, qua

sol

Similitudine solis lucis in se, & lumine in aere productum, non alium in finem utimur, quam ut ostendamus, actionem jam peractam & perfectam usitato loquendi modo dici adhuc fieri.

sol fundit lucem ac lumen, bene conveniunt? Ultra illud tertium vero similitudinem istam extendi nolumus. Nihil igitur refert, Filium Dei substantiam esse, lucem & lumen accidentia. In eo vero, quod lucem solis, quæ substantiæ solis naturale adjunctum, illique perpetuo infixum est, negat Schlichtingius fluere aut emanare ex solis substantia, adversatur plerisque & principibus Philosophis, qui solis lucem a sole oriri ac produci, atque adeo emanare docent, & causam per emanationem dicunt esse hujusmodi causam, à qua effectus immanenter per necessariam ac perpetuam dependentiam emanat. Et quid diceret Schlichtingius de lumine quod a corpore lucido oritur in corpore illuminato? Hoc lumen sine controversia producitur vere a corpore lucido, nec tamen ulla causa est, cur illo posterius vel momento esse statuatur.

XXI. Porro cum Meisnerus dixisset, divinæ generationis actum esse indefinitum, sine successione, Schlichtingius cit. p. 421. novas inde contradictiones contexit. *Hoc inquit, non est tollere contradictionem, sed augere. Generationis actus est indefinitus, & tamen sine successione? quid audio? ergone indefinita erit sine indefinita? successio sine successione? Quid enim est generationis actus indefinitus, quam generatio continua? At si continua generatio sine successione esse potest, etiam successio sine successione esse potest. Continuat*

tio

Non est *actio enim actionis, partium actionis successio est.* Fel-
contradi- *licis ingenii est Schlichtingius in inveniendis con-*
ctio, actum *tradictionibus, ubi nullæ sunt. Generationis a-*
generatio- *ctus non alia ratione dicitur indefinens, quam*
nis divine *quatenus totus simul ac perfecte existens, non de-*
fateri esse *finit seu perit, sed durat ac perseverat. Non er-*
sine succes- *go successionem habet in se ipso, sed tantum il-*
sione, & ta- *lius duratio per cœxistentiam ad successionem*
men eum *temporis infinitam à nobis concipitur. Unde nec*
vocare in- *re ipsa est continuus actus, (quippe indivisibilis &*
definentē. *partium expers) sed quando ita appellatur, id*
totum rursus ad nostrum concipiendi modum est
referendum, simili ratione, qua conservatio rei
creatæ continuata ejus creatio dici solet à Philo-
sophis.

Occurritur
Schlichtin-
gio, Socini
argumen-
tum adver-
sus genera-
tionē pro-
prie dictam
Filii Dei
proprii, ex
morte Filii
Dei proprii
petitum, ul-
terius ur-
genti, no-
visque in-
stantiis
munienti.

XXII. Ita depulsis argumentis, quibus, cum Socino, Schlichtingius generationem proprie dictam in Deo impugnavit, eo fine, ut obtineret, Filium Dei proprium non esse Filium Dei ex substantia ejus genitum; restat, ut excutiamus quæque rationem, ad idem probandum ex morte Filii Dei proprii petitam. Meminimus, eam nos jam supra §. V. attigisse, & dicente Schlichtingio, talem proprium Dei Filium intelligi, quem tradere Deus pro nobis in mortem potuerit, qualis profecto non sit Filius ex Dei essentia ab æterno genitus, nos respondisse: Filium ex Dei essentia ab æterno genitum pro nobis in mortem datum esse, non secundum naturam suam divi-
 nam

nam, secundum quam ex Dei essentia ab æterno genitus est; sed secundum naturam suam humanam, secundum quam ex Virginis Mariæ essentia in tempore genitus est. Nunc Schlichtingio, ad instaurandum hoc certamen suppetias ferenti, occurremus. Cum enim simili modo respondisset Meisnerus, Brev. Confid. Theol. Phot. p. 501. fin. *Mortuus est, inquit, vere ipse unigenitus Dei Filius, non quidem quoad suam divinitatem, quæ impassibilis est & immortalis, sed in sua carne, quæ pati morique potuit*; instat Schlichtingius, Disp. *Instantia* de SS. Trinitate, p. 584: *Hanc cantilenam jam dudum audimus, & plane dissonam nunc esse ostendimus.* *Sii.*

Querimus enim, num ista caro, ista natura humana, quidquam ad ipsum Dei Filium formaliter & vere sic dictum constituendum pertineat: num vero non pertineat. Si pertinet; ergo, antequam carnem assumeret, Dei Filius vere ac formaliter non fuit: si non pertinet, quo pacto carne seu humana natura moriente ipse Filius vere ac præteritè est mortuus?

Respond. Natura humana ad Filium Dei formaliter sic dictum constituendum non pertinet: est enim Filius Dei formaliter sic dictus persona, à divina tantum natura denominationem habens, indeque ab æterno existit, non existente humana natura. Nihilominus postquam Filius Dei incarnatus est, id est, postquam persona illa, quæ à divina natura denominatur Filius Dei, intra hypostasim seu personalitatem suam assumpsit humanam

Resp.

Etsi Natura humana ad Filium Dei, formaliter sic dictum, constituendum non pertinet: attrahit, postquam, ille

F

naturam,

incarnatus est, natura humana moriente, recte Filius Dei mortuus esse dicitur naturam, atque per illam, & ab illa etiam homo facta & denominata est; humana natura moriente, Filius Dei recte mortuus esse dicitur, non formaliter consideratus ut Filius Dei, sic enim mori non potest; sed ut filius hominis & homo factus. Nam humana natura moriente, homo est mortuus. Ille autem homo mortuus erat Filius Dei. Ergo Filius Dei est mortuus. Cum enim homo & Filius Dei sint una persona, quæ ab humana natura homo, a divina Deus denominatur; fieri non potest, ut, homine moriente, non moriatur Filius Dei, eo ipso, quod homo & Filius Dei non sit alia atque alia, sed una atque eadem persona. Quanquam homo, ut homo, mortuus est, quia homo denominatur ab humana natura, quæ mori potuit; Filius Dei vero, ut Filius Dei, non est mortuus, quia Filius Dei dicitur à divina natura, quæ mori non potuit.

XXIII. Huc respexit Meisnerus, l. c. p. 502. addens: *Hæc ipsa enim assumpta caro tam propria est Filio Dei personaliter, quam ipsi propria est Divinitas essentialiter, atque sic moriente Filio Mariae, moriebatur ipse Filius Dei, quippe qui in unitatem suæ personæ hoc sine assumpsit humanam naturam, ut in illa pro salute generis humani pateretur ac moreretur.* Ad quæ iterum Schlichtingius, dicta pag. 584: *Quid sibi vult per hæc verba Meisnerus, carnem assumptam propriam esse Filio Dei personaliter? An, quod caro ad essentiam Filii Dei referenda non sit, sed tantum ad personam? Ut jam mittamus, personam nihil aliud esse quam ipsam*

ipsam per se subsistentem essentiam, querimus, an caro assumpta ita fuerit Filio Dei personaliter propria, ut personam Filii Dei constituat: an ita, ut non constituat. Si prius; profecto ante assumptam carnem Filius Dei persona non fuit; quare ne Filius quidem Dei esse potuit. Si posterius; quo pacto, quia caro fuit mortua, idcirco vere & proprie ipsa Filii Dei persona mortua fuisse dicenda est? Resp. Quid sibi velit per hæc verba Meiserus, carnem assumptam propriam esse Filio Dei personaliter, satis declaravit per sequentia, cum diceret, *Filium Dei in unitatem suæ persone assumpsisse humanam naturam*, ut nimirum ex humana natura, subsistente jam personalitate seu subsistentia, qua subsistit divina natura Filii Dei, & ex divina natura Filii Dei ita personaliter unitis; fieret una persona, quæ simul esset Deus & homo. Nam persona non est ipsa natura seu essentia subsistens, sed habens naturam seu essentiam subsistentem: quandoquidem homo v. g. quod est nomen personæ, est concretum; humana natura, abstractum: abstractum autem non prædicatur de concreto, nec homo est ipsa natura humana, sed habens naturam humanam; sicuti album non est ipsa albedo, sed habens albedinem. Equidem caro assumpta non constituit personam Filii Dei, formaliter sumptam, seu quatenus est persona Filii Dei: attamen quia persona Filii Dei, assumpta intra hypostasim suam humana natura, etiam hominis persona facta est, ita ut jam Filii Dei persona & hominis

persona facta sit una persona ; utique , moriente
 humana natura , non tantum hominis persona
 mortua est , sed mortua quoque est Filii Dei
 persona : quia hominis persona & Filii Dei per-
 sona est una persona. Et mortua quidem est ho-
 minis persona formaliter considerata , quatenus
 nimirum est hominis persona : at Filii Dei per-
 sona , non formaliter , sed materialiter considera-
 ta , mortua est , id est , persona quæ est Filii Dei
 persona , non autem , quæ est Filii Dei persona ,
 mortua est. *Quid ?* pergunt Schlichtingius , *huc*
tandem absurdi devenire vos oportet , ut non so-
lum Filium Dei unigenitum , sed ne hominem qui-
dem Jesum Christum , vere ac proprie mortuum fu-
isse , vobis dicendum sit , quippe qui secundum ve-
stra placita ne persona quidem ulla fuerit , sed tan-
tum ad personam assumpta natura , quæ profecto cum
ipsa persona non sit , ne mori quidem vere potuit.
 At vero absurdæ sunt Schlichtingii consequentiæ,
 quibus nos deducere vult ad absurdum. Eo ipso
 enim , quod ad personam Filii Dei assumpta fuit
 humana natura , ex hac natura humana , & per-
 sonalitate , intra quam illa assumpta fuit , quaque
 terminatur & subsistit , orta est persona hominis,
 & hæc persona est Christus , qui simul est Filius
 Dei , & sic θεὸς ἄνθρωπος , Deus & homo in una perso-
 na. Habemus igitur hominem Jesum Christum,
 qui vere ac proprie mortuus fuit. Assumptam
 vero humanam naturam , cum ipsa persona non
 sit,

Absurdy est
Schlichtin-
gius , ex no-
stra senten-
tia colligēs,
ne hominē
quidem Je-
sū Christū
vere ac pro-
prie mor-
tuum fuissē,
quippe qui
secundum
nostra pla-
cita ne per-
sona quidē
ulla fuerit.

Negat ex
male intel-
lecto quodā

fit, ne mori quidem vere potuisse, error est in Philosophia, natus ex male intellecto axioma-
Actiones sunt suppositorum: quo tantum significa-
 tur, actionem & passionem, cujus principium
 inest supposito, ultimate denominare supposi-
 tum; non vero negatur simpliciter, aliquid,
 quod suppositum non sit, ab actione & passione
 vere & proprie denominari. Certe anima cogno-
 scit & sapit, ut ait Aristoteles, de Anima, lib.
 III. cap. IV. text. 1. quandoquidem est principium
 adæquatum actionum intelligendi, nec influ-
 xum activum in eas præstat corpus: & tamen a-
 nima non est suppositum. Vid. de sensu istius
 axiomatis pluribus agentem Stalium, Reg. Phi-
 los. Part II. Disp. I. Reg. II.

XXIV. Audivimus modo dicere Schlich-
 tingium, hominem Jesum Christum, secundum
 nostra placita, ne personam quidem esse; sed
 esse tantum ad personam assumptam naturam. Ni-
 hilominus mox quoque audet inferre ex nostra
 sententia, in Christo duo esse supposita, dicitque,
 hypostasim applicatam naturæ divinæ fore sup-
 positum filii; applicatam naturæ humanæ, fore
 suppositum hominis. *Duo,* ait. p. 589. *sunt hic*
supposita, non unum, Meisnere. Ipsa hypostasis
nec filius est, nec homo: sed applicata naturæ di-
vinæ, erit suppositum filii; applicata naturæ huma-
næ, erit suppositum hominis. Neque vero propter
eandem hypostasim debet id tribui vere ac proprie
 filio

applicatam natura humana, esse suppositum hominis. filio Dei, quod competit homini, aut homini, quod competit Dei filio; quandoquidem nec homo est filius Dei, nec filius Dei est homo vere ac proprie, nec ex utroque tanquam partibus hypostasis ipsa componitur. Hoc sane pacto non minus vere ac proprie dici posset, hominem ab eterno ex Patris essentia esse genitum, esse ipsum Deum, quandoquidem non minus humana natura, quam divina, personæ filii unita est ac copulata. Hinc porro apparet, quid sentiendum sit, tum de Patrum illa contra Nestorianos controversia, quam ad suæ sententiæ illustrationem affert Meisnerus: tum de eo quod Patres istos imitatus concludit. Etiam si enim Christus cum humana natura conjunctam haberet divinam personam, quod falsum est, nihilominus nec Maria mater esset ipsius divinæ personæ vere ac proprie: nec mors Christi esset vere ac proprie mors Divinæ personæ, quandoquidem Divina persona tota est & integra ante natam aut assumptam carnem; nec à carne ullo pacto constituitur aut perficitur. Resp. U-

Resp. num est hîc, Schlichtingi, suppositum, non duo. Sane ipsa hypostasis sive subsistentia formaliter non est filius, vel homo; neque etiam applicata naturæ divinæ vel humanæ, est suppositum filii vel hominis; sed cum natura divina, vel humana, facit sive constituit suppositum filii vel hominis: quia suppositum in recto nec subsistentia, nec natura est, sed aliquid habens naturam & subsistentiam quemadmodum v. g. homo in recto ne-

Ipsa hypo- stasis, applicata natura divina vel humana, non est suppositum filii vel hominis sed cum natu-

que

que anima neque corpus est, sed aliquid constans ex anima & corpore. Et natura quidem est materiale suppositi, subsistentia formale. Sicuti autem una est subsistentia, qua, tanquam propria, terminatur divina natura, & qua simul, tanquam aliena, terminatur humana natura: ita, quod inde constituitur, suppositum hominis, non est diversum à supposito filii, sed unum idemque. Quo stante jam cadunt omnia, quæ sequuntur apud Schlichtingium. *Neque vero, ait, propter eandem hypostasim debet id tribui vere ac proprie filio Dei, quod competit homini, aut homini, quod competit Dei filio.* Quidni? *Quandoquidem nec homo est filius Dei, nec filius Dei est homo vere ac proprie.* Agnoscis ergo, si homo sit filius Dei, & filius Dei sit homo vere ac proprie, tribuendum esse vere ac proprie filio Dei, quod competit homini; & homini, quod competit filio Dei? Bene. Atqui jam ostensum est, hominem esse filium Dei, & filium Dei esse hominem vere ac proprie, quod tu hic perperam negas, hanc addens rationem: *Hoc sane pacto non minus vere & proprie dici posset, hominem ab eterno ex Patris essentia esse genitum, esse ipsum Deum.* Imo maxime. Quia una eademque persona est homo & Dei filius; vere & proprie dici potest, hominem esse Deum, & Deum esse hominem: sensus enim harum propositionum est, personam habentem humanam naturam, esse personam habentem divinam

tura divinā
vel huma-
na facie
sive consti-
tuit suppo-
situm filii
vel hominis

Propter e-
andem hy-
postasin o-
mnino id
tribuitur
vere ac
proprie Fi-
lio Dei,
quod com-
petit homi-
ni; & homi-
ni, quod
competit
filio Dei.

vinam naturam, & vice versa: quod verum est eo ipso, quod in Christo non est alia persona habens humanam naturam, & alia persona habens divinam naturam; sed una & eadem persona, quæ habens naturam humanam, simul etiam habet divinam. Et sicuti ob unitatem personæ recte dico, Deum esse hominem, & hominem esse Deum; ita quoque recte ea, quæ sunt hominis, Deo, & quæ Dei sunt, homini tribuo, dicendo v. g. hominem esse ab æterno ex Patris essentia genitum, i. e. personam, habentem humanam naturam, esse ab æterno ex Patris essentia genitum, non quidem qua habet humanam naturam, sed qua habet divinam naturam; itemque Deum esse mortuum, id est, personam, habentem divinam naturam, esse mortuam, non quidem, qua habet divinam naturam, sed qua ha-

*Patres Ec-
clesiæ, cum
Nestorianis
disputantes,
defenduntur.*

bet humanam naturam. Ad Patrum, in Controversia Nestoriana, disputationem quod attinet, inducit eos argumentantes Meisnerus, in Brevi Confid. Theol. Photin. Cap. IV. p. 505. *Patres, inquit, Orthodoxi sic concluderunt: Mater ejus, qui est verus Deus, est Mater veri Dei. At Maria est mater ejus, qui est verus Deus, nimirum Jesu Christi. Ergo Maria est mater veri Dei. Similem ad modum nos argumentamur: Mors ejus personæ, quæ est unigenitus Dei filius, vere est mors unigeniti. Sed mors Jesu Christi est mors ejus personæ, quæ est unigenitus Dei filius. Quare mors*
Jesu

Jesu Christi vere est mors unigeniti, & per consequens, licet in sua carne, non secundum Deitatem, vere tamen mortuus est unigenitus Filius, non secus ac Maria vere Deum peperit, quamvis non secundum Deitatem; sed humanitatem peperit. Frustra hinc est Schlichtingius, dicens, nec Mariam matrem esse ipsius divinæ personæ, nec mortem Christi esse vere ac proprie mortem divinæ personæ: quandoquidem divina persona tota & integra sit ante natam aut assumptam carnem. Hoc enim non est argumentum solvere, quia nec ad majorem, nec ad minorem respondetur; sed negare conclusionem. Nam primi argumenti ista erat conclusio, Ergo Maria est mater veri Dei, (personæ divinæ;) & secundi hæc: Ergo mors Christi est mors unigeniti Filii Dei, (personæ divinæ.) Nec ratio, à Schlichtingio adjecta, quicquam probat. Nam licet divina Filii persona, formaliter atque ut talis spectata, tota & integra sit ante natam & assumptam carnem; tamen quia Maria est mater ejus, qui est Divina persona, nempe Christi; hinc Maria recte dicitur mater Divinæ personæ: & quia mors, de qua loquimur, est ejus, qui est Divina persona, nempe Christi; hinc mors illa recte Divinæ personæ mors dicitur.

XXV. Progreditur Schlichtingius Disp. de *Alia Socini*
 SS. Trinitate, &c. p. 590. ad aliam Socini instan-^{stantia,}
 tiam, scribens: *Urget adhuc validius Socinus, o-* ^{quod non}
stendens non tantum vere ac proprie istud de Filio ^{tantum non}
Dei ^{vere & pro-}

G

Dei

prie, sed ne- que per ul- lum loquen- di modum dici possit, Dei unigenito dici non posse, quod fuerit mortuus, sed neque per ullum loquendi modum. Adde, inquit Socinus, quod ne per ullum quidem loquendi modum dici possit, unigenitum Dei filium fuisse Filium Dei mortuum, si substantia aliqua Divina, quæ in Chri- fuisse mor- sto esset, foret ipse Dei filius unigenitus, quemad- tuum, in- modum si hominis anima immortalis sit, sicut est im- fringitur. mortalis divina substantia, ne per loquendi quidem modum ullum dici poterit ipsam hominis animam mori, licet corpus moriatur. Resp.: Anima in homine comparari debet cum divina natura Filii Dei unigeniti, non cum ipso Filio Dei unigenito; abstractum cum abstracto, non abstractum cum concreto: quia abstracti & concreti longe diversa est ratio. Quemadmodum immortalis anima non potest dici mori, licet corpus, ei unitum, moriatur: ita natura Divina Filii Dei unigeniti non potest dici mori, licet humana natura, personaliter ei conjuncta, moriatur. Hinc vero non sequitur, nec unigenitum Dei Filium dici posse mori. Nam moriente humana natura, moritur homo: quia actiones sunt suppositorum. At moriente homine, hinc moritur unigenitus Dei Filius: quia homo est unigenitus Dei Filius, ob unitatem personæ. Nam homo moritur. Unigenitus Dei Filius est homo. Ergo unigenitus Dei Filius moritur.

Schlichtin- git conæus

XXVI. Sed videns Schlichtingius, quæstio- nem omnem, de morte Filii Dei proprii & uni- geniti,

geniti, ad unitatem personæ *θεανθρώπου* devolvi, evertendi unitatē personæ θεανθρώπου cō-primatur.
 ulterius eidem se opponit, atque contra unionem ac compositionem istam, qua ex duabus naturis, divina ac humana, una persona fit composita, hoc pacto contendit, Disp. de SS. Trinitate, &c. p. 595: *Quero, inquit, an vera sit ista compositio, seu an ex divina persona, ac humana natura vere quidpiam unum effectum sit? Si negabit, quo pacto unum suppositum ex illis constituit? quo pacto id quod uni naturæ tribuitur, toti isti non vero sed imaginario, idque proprie tribui affirmat? Si dicet vere unum factum esse ex divina persona & humana natura: iterum queram, num per istam unionem nova quaedam persona fuerit exorta, an eadem illa, quæ prius erat, permanserit, nulla alia exorta nova. Illud si dicat, aut persona Filii Dei, quæ prius erat, esse desit: aut duæ sunt personæ, altera nova, altera vetus, altera simplex, altera composita. Hoc si dicat, quo pacto quod uni tantum parti suppositi totius tribuitur, alteri quoque parti vere ac proprie tribui potest? Num idcirco mortua fuisse dicenda est divina persona, quæ est una istius compositi pars, quia humana natura, quæ est pars altera, fuit mortua? Resp. Vere unum factum est ex divina persona & humana natura, atque ita factum est unum, ut per istam unionem non nova quædam persona, prorsus diversa à Divina persona, exorta fuerit, sed eadem illa Divina persona, quæ prius erat, permanserit, & humanâ naturâ (ut sic dicam) Ex divina persona & humana natura vere unum factū est, una persona, quæ ante ac citra unionem*

*cum huma-
na natura
veto & sim-
plex, post u-
nionem vero
ac cum uni-
one specta-
ta, nova se-
cundū quid
ob accessio-
nē humane
natura, &
composita
dici possit.*

dicam) auctior facta fuerit; atque adeo non duæ
 sint personæ, altera nova, altera vetus, altera
 simplex, altera composita, sed una, quæ ante ac
 citra unionem cum humana natura, vetus & sim-
 plex, post unionem vero ac cum unione specta-
 ta, nova secundum quid, ob accessionem huma-
 næ naturæ, & composita dici possit. Et quia Di-
 vina persona, ab assumpta intra hypostasim suam
 humana natura, etiam homo denominatur; id-
 circo cum mortua est humana natura, non tan-
 tum homo, sed etiam Divina persona mortua fuis-
 se dicenda est, ob unitatem personæ humanæ &
 divinæ. *Præterea*, ita pergit Schlichtingius cit.
 pag. 595. & 596, *quo pacto vera compositio esse po-
 test ex persona aliqua integra, & in sua personali
 perfectione permanente, & ex natura aliqua illi ad-
 juncta? Num vere unum ex pluribus fieri potest, cum
 vel unum vel plura suam naturā retinent, & eadem
 plane nihil immutata manent, nec vere pars alterius
 efficiuntur? Certe non nisi aggregatione talia unum
 sunt. Imo contradictio aperte involvitur, cum talia
 unam personam fieri, aut in unam personam, coale-
 scere dicuntur.* Resp. Omnino vere unum ex
 pluribus fieri potest, etsi inter plura illa unum
 plane nihil immutatum maneat. Atque hoc ve-
 re partem alterius effici, licet multi negent, ego
 tamen affirmare minime dubito: quandoquidem
 de essentia partis non est, esse aliquid incomple-
 tum & imperfectum, & esse ex se & natura sua
 ordi-

*Non perti-
tinet ad es-
sentiā par-
tis, ut sit a-
liquid inco-*

ordinatum ad constituendum cum altero ens ali-
 quod tertium; sed essentia partis in hoc consistit, quod
 aliquid alteri unitum, una cum illo constuat rem u-
 nam proprie, sitque adeo aliquid illius rei compositæ,
 non ipsum illud totum compositum, ut bene docet Ro-
 dericus de Arriaga, Dispp. Theol. in Thomam Tom.
 VI. Dispp. XXVIII. sect. II. num. 10. cujus verba hic
 appono: *Objicit Durandus, inquit: Ubi non sunt pro-*
pria partes, non est propria compositio; sed in Chri-
sto non sunt vere partes; nam Verbum non est pars,
nec entitas partialis; hoc enim dicit imperfectio-
nem & incomplementum; ergo. Respondeo, ali-
quod ali-
 quos ex his, qui sententiam nostram defendunt,
 (nempe quod persona Christi sit composita) cen-
 sere hoc nomen, pars, dicere imperfectionem;
 quia significat perfectibile per unionem; ideoque ad-
 mittunt compositum sine partibus propriis; ut Hur-
 tadus disp. 19. §. 7. qui tamen in hac doctrina
 non videtur sibi constans; nam §. 3. dixerat,
 partem non semper accipi pro ente imperfe-
 cto & incompleto, sed pro eo, quod consti-
 tuit simul cum altero aliquid, & non est totum
 ipsum: id quod ego verissimum iudico, ac proinde
 censeo etiam quoad modum loquendi nullam in hac
 voce, pars, imperfectionem includi. Unde Justi-
 nianus in Edicto Fidei quod habetur Tomo 2. post
 concilium Toletanum II. columna 2. Nicetas in Ora-
 tione 142. Nazianzeni, quæ est secunda in Pascha,
 super illa verba, Quocirca agnus quidam, & alii

Patres concedunt proprie partes in hoc composito; quia putant non esse de essentia partis, quod sit incompleta aut imperfecta; aut quod ex se ordinetur ad componendum cum altera parte; sed satis esse ad rationem partis, quod sive naturaliter, sive supernaturaliter constituat unum totum cum altera re, & revera vox hæc, pars, non est instituta ad imperfectionem ullam significandam, (ut male supponit Hurtadus) sed, ut dixi, ad significandum id, quod constituit simul cum altero aliquam rem, seu, quod est aliquid illius rei compositæ, & non est totum compositum Hæc Arriaga. Ad quorum confirmationem facit definitio Totius, ab Aristotele Metaphys. lib. V. cap. XXVI. tradita: *Totum est id, quod ita continet ea, quæ continentur, ut illa sint unum.* Unde ex opposito Pars fuerit quodlibet eorum, quæ ita in toto continentur, ut sint unum. Quæ definitio partis competit etiam personæ Filii Dei, prout una cum humana natura assumpta personam compositam Christi Θεανθρώπου constituit. Eo ipso enim persona Filii Dei est aliquid eorum, quæ ita in toto, nempe persona composita Christi Θεανθρώπου, continentur, ut sint unum. Nam persona Filii Dei, & humana natura ab ipso hypostatice assumpta, cum unum Christum Θεάνθρωπον constituunt, sunt unum in ipso per unionem realem, non unum per aggregationem, quia quæ tantum per aggregationem unum sunt, unionem realem non habent. Addit adhuc Schlichtin-

Hinc con-
 cluditur,
 personam
 Filii Dei,
 prout una
 cum huma-
 na natura
 personam
 Christi Θε-
 ανθρώπου
 constituit,
 vere & pro-
 prie partem
 appellari
 posse.

tin-

tingius p. 596: *Et ut demus, ex divina persona & humana natura unum Verum suppositum effectum esse: sane Christus nec vere Deus aut Dei Filius erit amplius, nec vere homo, sed quiddam ex his tertium; quemadmodum homo ex anima & corpore compositus, nec anima vere est, nec corpus, sed quiddam tertium ex utroque compositum.*

Resp. Longe alia ratio est, qua ex divina persona & humana natura unum suppositum effectum est, & qua ex anima & corpore unum suppositum efficitur. Quando ex anima & corpore unum suppositum efficitur, nec anima, nec corpus, sed tantum id, quod ex utroque componitur, est suppositum: Unde nec anima dici corpus, nec corpus dici anima, nec qui ex utroque constat, homo dici anima vel corpus potest. At quando ex Divina persona & humana natura unum suppositum effectum est, Divina persona mansit suppositum divinum, & ex humana natura ac subsistentia divina, intra quam illa assumpta fuit, ortum est suppositum humanum, non diversum à supposito divino, sed unum idemque cum illo suppositum, hoc ipso quod Dei & hominis una est subsistentia, nec humana natura habet propriam subsistentiam, sed terminatur & subsistit subsistentia aliena, nempe subsistentia Divinæ personæ, quæ apud humanam naturam supplet vicem propriæ subsistentiæ. Atque hinc fit, ut homo dici Filius Dei, & Filius Dei dici homo, & Chri-

Aliter ex divina persona & humana natura unum suppositum effectum est, aliter ex anima & corpore unum suppositum efficitur.

Christus dici Filius Dei possit, ob unitatem suppositi: quia homo, Filius Dei, & Christus, unum idemque sunt suppositum, unam simplicem atque indivisibilem subsistentiam habens.

Contendit
Schlichtin-
gius, hu-
manam
Christi na-
turam ha-
bere subsi-
stentia pro-
priam.

XXVII. Non potest concoquere Schlichtingius, quod modo docuimus, humanam Christi naturam non habere propriam subsistentiam, sed assumptam esse intra subsistentiam Filii Dei. Quare cum Meisnerus, ostendere volens, qui fiat, ut natura Christi humana singularis subsistentiam suam propriam non habeat, dixisset Brevi considerat. Theol. Photin. p. 511: *Ordinarie quidem omnis natura humana singularis vel individua per se subsistit, propriamque personam constituit, quia peculiaris subsistentia immediate profluit ab essentia extra causas producta: sed in Christi conceptione per inumbrationem virtutis Altissimi fluxus ille proprie personalitatis vel subsistentiae impeditus est extraordinarie; praevenitque aeternus Dei filius istam peculiaris ὑποστάσεως emanationem, & in primo formationis momento sanctificatam carnem in sua personae unitatem recepit, adeoque fecit ἐνοπύσατον, quae alias, nisi supervenisset haec admirabilis assumptio, futura fuisset ἀντοπύσατος, ut alii homines individui; ad haec reponens Schlichtingius, Disp. de SS. Trinitate, &c. p. 599. ita instat: Errat Meisnerus, cum individuum & singularem substantiam siue propria subsistentia esse posse cogitat, quae nisi semper subsistentiam suam haberet; substan-*

stantia singularis & individua nullo pacto esset. Quod si eternus Dei Filius prohibere potuit, ne singularis Christi humanitas suam subsistentiam vel personalitatem haberet, etiam impedire potuit, ne substantia singularis esset. Ait, in primo formationis momento sanctificatam carnem in personae divinae unitatem fuisse receptam. At quomodo ea formari ac sanctificari, & recipi potuit, si suam subsistentiam non habuit? Licet vero in primo formationis momento eam receptam fuisse dicat, tamen saltem momento naturae, ut Scholastici loquuntur, eam formari prius oportuit, quam recipi. Nam & ipse Meisnerus non tantum diversas esse istas actiones formationis & receptionis agnoscit, sed eas etiam diversis personis attribuit; illam quidem tertiae, hanc vero secundae Trinitatis personae. At ne naturae quidem momento posterior esse potest substantia humanae Christi naturae, quam ejusdem in unitatem personae divinae susceptio.

Respond. *Refutatur.*
 Subsistentia sumitur dupliciter: 1. pro ratione existendi per se, in oppositione ad rationem existendi in alio, tanquam in subjecto; quae ratio existendi in alio competit accidentibus. 2. pro ultimo complemento & perfectione in genere substantiae. Priore acceptione verum est, individuum ac singularem substantiam sine sua subsistentia esse non posse; posteriore falsum. Dari autem subsistentiam posteriore acceptione, a substantia realiter distinctam, cujus munus sit, natura

Duplici significato vocis, substantia, existit, deficitur, substantiam individuum ac singularem esse possessive sua substantia.

Haturam

turam substantialem ultimo complere ac perficere in genere substantiæ, ratio humana ex naturalibus suis principiis non cognoscit, sed unice ex revelatione addiscit; quomodo etiam non ex principiis suis naturalibus, sed tantum ex revelatione novit, dari foeminam parientem sine congressu cum mare, & multa id genus alia.

Alia Schlichtingii ratio, pro sua ipsa sententia, excruciat,ur,

XXVIII Aliam rationem, qua evincat, humanam Christi naturam habere propriam subsistentiam, affert Schlichtingius, Disp. de SS. Trinitate, &c. p. 601. fin. & seq. *Falsum est, inquit, partes totius quod singularis aliqua substantia est, suam propriam subsistentiam non habere. Nam quemadmodum ex omnibus partibus factum est unum totum: sic ex singularium partium subsistentia facta est una subsistentia. Ceterum quæ suam propriam subsistentiam non habent, qualia sunt accidentia, partes substantiæ esse non possunt. Quamdiu partes insunt toti, impeditur quidem eorum subsistentia, ne sole subsistant; sed ne subsistant una cum aliis, non tantum per totius subsistentiam non impediuntur, sed totius subsistentiam sua constituunt subsistentia. Unde porro apparet etiam si tandem verum esset, humanam Christi naturam partem esse personæ Christi, necessarium tamen fore; ut Christi humana natura suam propriam subsistentiam habeat: nec enim una pars largitur alteri subsistentiam, sed omnes largiuntur toti, & quicquid toti inest, suam non habens subsistentiam, non substantialis aliqua pars est, sed accidens. Res ipsa id postulat.*
Nam

Nam cum omnis pars natura prior sit toto, nisi suam subsistentiam natura prius haberet, quo pacto ad totius constitutionem concurrere posset? Itaque miror, cur Adversarii duas substantias individuales ac singulares in unam subsistentiam, quam duas subsistentias in unam substantiam, seu duas personas in unam personam maluerint confundere?

Resp. Confunditur hic rursus duplex subsistentia, §. præced. explicata, nempe subsistentia, quæ est ratio existendi per se; & subsistentia, quæ est ultimum complementum & perfectio in genere substantiæ. Necessarium esse, ut quælibet pars totius, quod substantia est, habeat propriam suam subsistentiam, & quod suam propriam subsistentiam non habet, id partem substantiæ esse non posse, de subsistentia priore conceditur, de posteriore negatur.

Et quamvis etiam concedatur, partes substantiæ naturaliter & ordinarie habere suam propriam subsistentiam, posteriore significato acceptam, & ex singularum partium subsistentiis fieri unam subsistentiam, quomodo v. g. cum aqua aquæ unitur, quælibet aqua gaudet sua propria subsistentia, & ex singularum aquarum subsistentiis fit una subsistentia; attamen non est negandum, aliter evenire posse, si Deus supernaturaliter & extraor-

dinarie agere velit. Humanam vero Christi naturam destitui sua propria subsistentia, & substituere subsistentia Filii Dei, inde colligitur, quia si hic homo haberet propriam suam subsistentiam,

Humanam Christi naturam destitui sua propria subsistentia, &

*subsistere
subsistentia
Filii Dei,
probatum.*

am, æque ac Filius Dei habet, & ex illis duabus
subsistentiis constitueretur subsistentia totius; non
magis Deus de homine, & homo de Deo, & Deus
ac homo de Christo, quam duarum aquarum u-
nitarum altera de altera, & quælibet illarum de
tota aqua quæ ex iis composita est, in recto ve-
re prædicari posset.

CAPUT. III.

Alterum argumentum pro no- stra sententia.

Ex loco Hebr. I, 10. 11.

I.

*Alterum ar-
gumentum
pro nostra
sententia,
in questione
principalis,
ex loco He-
br. I. 10. 11.
depromitur.*

Alterum argumentum desumimus ex loco
Hebr. I. 10. 11. ubi Filio Dei, Christo, hujus
universi creatio tribuitur. Unde ita colligimus:
De quo dictum est, *Tu in initio, Domine, ter-
ram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli,*
is est creator cæli & terræ, adeoque Deus, natu-
ram divinam substantialem habens: quandoqui-
dem constat, soli Deo creationem cæli & terræ
adscribi in S. literis. Atqui de Filio Dei, Chri-
sto, dictum est, *Tu in initio, Domine, terram
fundasti, &c.* uti loc. cit. contextus evidenter o-
stendit. E. Filius Dei Christus, est creator cæli
& terræ, adeoque Deus, naturam divinam sub-
stantialem habens.

II. Ex-

